

AZOH: Məhəmməd Əsmayıl Səidi: «Gör lazımi addımlar atılmasa, yerli sakinlər öz torpaqlarını tərk edərlək digər ölkələrə köçəcəklər»

Nadir Qazipur: «Urmiya gölünün qurumasının qarşısının alınması üçün heç bir iş görülməyib»

«Hətta İran Energetika Nazirliyi apreldən yarımçıq qalmış Baranduz səddinin tikintisinin yenidən davam etdirilməsini açıqlayıb»

Güney Azərbaycanın Urmiya gölünü İran parlamentində təmsil edən deputat Nadir Qazipur Urmiya gölündəki ekoloji fəlakətdən danışıb. O bildirib ki, Urmiya gölünün qurumasının qarşısının alınması məsələsi Qərbi Azərbaycan vilayətinin əsas problemlərindən biridir: «Araz su anbarından Urmiya gölüə su axıdılması planlaşdırılırdı, hətta bunun üçün dövlət büdcəsindən vəsait də nəzərdə tutulmuşdu. Ancaq İran Energetika Nazirliyində bildiriblər ki, indiyədək bununla bağlı heç bir iş görülməyib. Halbuki Urmiya gölü ətraf mühitin mühafizəsi üçün çox önəmlidir». Onun sözlərinə görə, Urmiya gölünün qurumasının qarşısının alınması üçün bir sıra layihələr mövcuddur və bunlar İran rəsmilərinin Qərbi Azərbaycan vilayətində səfərləri zamanı siyahıya alınıb: «Bunlardan ən önəmlisi Nazlı və Baranduz səddələrinin tikintisinin dayandırılmasıdır. Belə ki, 2012-ci ilin avqustunda bunların dayandırılması haqda gəstəri verilib. Halbuki Nazlı səddinin 50 faizi, Baranduz səddinin isə 40 faizi tamamlanmışdı. Hazırda hər iki bəndin tikintisi tamamilə dayandırılıb və həlləlik layihə icra edilmir. Bu səddələrin inşasının dayandırılmasının səbəbi maliyyə problemi ilə yanaşı, Urmiya gölündəki ekoloji fəlakətlə də bağlıdır». Nadir Qazipur deyib ki, bir müddət əvvəl Urmiya gölüə su axıdılması məsələsilə bağlı toplantı keçirilib və yəqinəqda bütün problemlər öz həllini tapıb: «Bu baxımdan Urmiya gölünün qurumasının qarşısının alınması

üçün nəzərdə tutulan layihənin məhdud icra olunmasını gözləyirik. Lakin İran Energetika Nazirliyi 2013-cü ilin aprel ayından Baranduz səddinin tikintisinin yenidən davam etdiriləcəyini açıqlayıb».

Təbriz, İskü və Azərbaican (Tufarqan) əhəllərini İran parlamentində təmsil edən deputat Məhəmməd Əsmayıl Səidi isə vurğulayıb ki, Urmiya gölünün quruması və ətrafdakı artezian quyularının suyunun yararsız vəziyyətə düşməsi bəlgədə yaşıyan sakinlərə ciddi problemlər yaradır: «Bəlgədə suyun 90 faizi artezian quyularından çıxan su vasitəsilə təmin olunur: «Yerli sakinlər də öz əkinlərini, bağlarını bununla suvarırlar. Lakin Urmiya gölünün quruması bəlgə üçün ciddi problemlər yaradır. Belə ki, su çatışmazlığı və qorluma insanların gündəlik yaşayışını çətin vəziyyətə salır. Bu baxımdan bəlgə ciddi bəhrən vəziyyətindədir. Vəziyyət əkinçilik, bağçılıq və maldarlığın inkişafına da ciddi təhlükə təsir edir. Bu işə nəticə etibarilə bəlgə əhalisinin gəlirlərinin azalmasına və öz torpaqlarını tərk edərkən digər əhəllərə köçməsinə səbəb olacaq. Artıq İrəmin və Gugan çölü su çatışmazlığına görə əkinçilik üçün tamamilə yararsız vəziyyətə düşüb». Millət vəkililəvi edib ki, Urmiya gölündəki ekoloji fəlakət parlament və hökumətin gündəliyində olmalıdır: «Urmiya gölündəki ekoloji faciənin qarşısı alınmalıdır. Eyni zamanda bəlgənin müvafiq qurumları, deputatları problemin tezliklə aradan qaldırılması üçün birgə həll yolu tapmağa çalışmalıdırlar».

Xatırladaq ki, Urmiya gölü İranın Əqrə və Qərbi Azərbaican vilayətlərinin ortasında yerləşir. Sahəsi təxminən 6 min kvadrat kilometr olan Urmiya gölünün 70 faizi tamamilə quruyub və qoranlıya çevrilib. Artıq Urmiya gölünün ərazisi çox kiçilib və 5 adanın ətrafındakı su tamamilə quruyub. Hazırda Urmiya gölündə hər 1 litr suda 400 qram duz məvcuddur. Bu rəqəm vətənlər

160–170 qram tərkibindədir. Kəçəri quşlar miqrasiya zamanı bu göldəki fasillə məntəqəsi kimi istifadə edir. Fasilsiz quraqlıq səbəbindən Urmiya gölü tədricən dayazlaşır, sahəsi isə azalır. Bu isə təkcə bitkilər deyil, eləcə də heyvanlara təsir göstərir. İran prezidenti və hökumət nümayəndələrinin 2010–cu ildə Təbriz şəfəri zamanı Araz çayının suyunun Təbrizdəki səhralıya və Urmiya gölünün axıdılması layihəsi təsdiq olunmuşdu. Araz çayından Urmiya gölünə 600 milyon kubmetr su axıdılması nəzərdə tutulur. Bu layihənin reallaşdırılması üçün 1,2 milyard dollar sərmayə yatırılması planlaşdırılır. İran hökuməti 2011–ci ilin sentyabr ayında Urmiya gölünün qurumasının qarşısının alınması üçün gərillənən tədbirlər ümumilikdə 900 milyon dollar vəsait ayırmışdı. Son illərdə Urmiya gölü rayonunda 17 su bəndi tikilib, gölün ətrafındakı qərbində uzanan və gölü iki yerə bəllən torpaq keçid tikilib. Mütəxəssis ekoloqların sözlərinə görə, bu, gölün qurumasının əsas səbəbidir, nəticədə göl bəzi yerlərdə on kilometrlik quruyub və səviyyəsi 6 metr düşüb. BMT–nin Ətraf Mühit Proqramı 2012–ci il martın 19–da Urmiya gölünün qurumasının ekoloji sonucları barədə xəbərdarlıq edib və bildirib ki, 1995–ci ildən 2011–ci ilə kimi göldəki suyun səviyyəsi 7 metr düşüb, kosmosdan çəkilmiş əlvanlar gölə isə gölün səthinin sahəsi 6100 kvadrat kilometrə 2366 kvadrat kilometrə qədər azalıb. BMT–nin Ətraf Mühit Proqramı Urmiya gölünün taleyinin də Aralın kədərli aqibətinə oxşaya biləcəyi barədə narahatlıq bildirir. Bir neçə on il qabaq Orta Asiyanın bu gölünün quruması başlandıqda dənizə qum fırtınalarının yaranmasına səbəb olub. Urmiya gölünün ətrafındakı rayonların sakinlərinin etirazları hökumətə gücləndirilir. BMT–nin Ətraf Proqramı həmçinin İrana əldəki ekoloji problemləri, xüsusilə Urmiya gölündə yaranmış problemi həll etmək məqsədilə 135 milyon dollar məbləğində maliyyə

yardım edib. 2011–ci ildə Təbrizdə , Urmiyada v  Güney Azərbaycanın başqa şəhərlərində hakimiy tin g l n quruması probleminə laqeyd qalmasıyla bağlı kütləvi etirazlar olub. Amma nümayişlər g zya ardıcı qazla v  rezin g ll l rl  dağıdılıb. Həmin aksiyalar zamanı yüzlərlə azərbaycanlı fəal həbs olunaraq a ır şəkildə c zalandırılıb.

XC